



ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ภูมิภาคเหนือตอนล่าง
 ความอยู่รอดในยุค “ประเทศไทย 4.0”
 อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา

Tai Yai Language & Culture in the Lower Northern Region
 A Survival in the Era “Thailand 4.0”

Unchalee Singnoi Wongwattana

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 เลขที่ 99 หมู่ที่ 9 ถนนพิษณุโลก-นครสวรรค์ ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
 Department of Linguistics, Faculty of Humanites, Naresuan University
 No.99 Moo 9 Phitsanulok-Nakhorn Sawan Road, Thapho Subdistrict, Muang District, Phitsanulok 65000
 Corresponding author. E-Mail address: wunchalee7@gmail.com
 Received: 25 July 2017; Accepted: 13 September 2017

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการธำรงภาษาและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทใหญ่ภูมิภาคเหนือตอนล่างในยุค “ประเทศไทย 4.0” ข้อมูลการวิจัยเก็บรวบรวมจากภูมิภาคเหนือตอนล่างโดยการสำรวจ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมและสังเกตการณ์ เอกสารท้องถิ่น และระบบสื่อสังคมออนไลน์ ผลการศึกษวิจัย พบว่า มีหมู่บ้านไทใหญ่ที่แบ่งเป็นชุมชน จำนวน 4 ชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ชาวไทใหญ่ในท้องถิ่นนี้ยังคงพูดภาษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของตนเองที่สืบทอดกันมา อีกทั้ง ยังมีกิจกรรมการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมตนเอง โดยบรรดาผู้นำจะปฏิบัติตนเป็นหลัก มีการจัดตั้งชมรมเครือข่าย มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างทางวัฒนธรรม และมีการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมในสื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์ไทใหญ่ ภูมิภาคเหนือตอนล่าง การธำรงภาษาและวัฒนธรรม ประเทศไทย 4.0

Abstract

This research article aims to study the language & culture maintenance of language & culture of the Tai Yai ethnic group in the lower northern region of Thailand. Data were from the region by surveying, interviewing of community leaders, participating & observing, studying local documents and accessing to the social media. The results show that there are 4 Tai Yai communities settled in Mae Sot district, Tak. The Tai Yai people still speak their own language and maintain traditional practices. For language & culture maintenance, they have been conducting activities in a number of ways such as heads' performing principally, setting of Tai-association Club, conserving and recovering of cultural buildings and campaigning of language & culture in the social media.

Keywords: Tai Yai Ethnic Group, Lower Northern Region, Language & Culture Sustainable Tentation, Thailand 4.0

บทนำ

ประเทศไทยสามารถพัฒนาจากประเทศรายได้ต่ำมาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีเศรษฐกิจยังเป็นในลักษณะ “ทำมากเพียงใดก็ยังมีรายได้น้อยอยู่” เนื่องจากทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ประเทศไทยจึงต้องการการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อยแต่ได้มาก” เหมือนประเทศที่ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทั่วไป กล่าวคือ เปลี่ยนจากการผลิต

สินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ดังนั้น ในการพัฒนาต่อไปนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการขับเคลื่อนประเทศด้วยโมเดลที่เรียกกันว่าเป็น “ประเทศไทย 4.0” เพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง โมเดลประเทศไทย 4.0 นั้น เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ส่วนของการบริการการท่องเที่ยวที่เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องเปลี่ยนจากรูปแบบบริการแบบเดิมซึ่งมีการสร้างมูลค่า

ค่อนข้างต่ำ ไปสู่บริการที่มีมูลค่าสูง และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้และทักษะสูง นอกจากนี้โมเดลของประเทศไทย 4.0 ยังเน้นความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งโมเดลนี้จะสำเร็จได้ ต้องใช้แนวทางความร่วมมือมือไม่เพียงแต่ภาครัฐอย่างเดียว ยังต้องการการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนทุกภาคส่วน มาทำความร่วมมือกับภาครัฐ วิชาการ และสถาบันการศึกษา และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน การที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีโครงสร้างด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมที่มีคุณภาพ มีอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมประชากรมากที่สุด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงทุกภาคส่วนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่สามารถปรับตัวได้ เช่นภาษาท้องถิ่นกำลังถูกทำลายอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มว่าภาษาท้องถิ่นเหล่านี้จะไม่มีโอกาสฟื้นคืนมาได้เลย เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่หันมาพูดภาษาไทยกลางหรือภาษากรุงเทพฯ แทนภาษาท้องถิ่นมากขึ้นเรื่อยๆ ไม่แต่เพียงภาษาเท่านั้น วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ ก็กำลังสูญหายไปเช่นเดียวกัน ไม่มีการผลิตเพิ่มเติมเพื่อสืบสานภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากการสำรวจภาคสนามงานวิจัยในเขตภูมิภาคเหนือตอนล่างในโครงการวิจัย “ภูมิปัญญาภาษาและการสืบสานภาษาชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนล่าง: กระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น” ทนสภาวิจัยแห่งชาติ (วช) มหาวิทยาลัยนเรศวร ปี พ.ศ.2558-2560 นั้น พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ (Tai Yai) ซึ่งพูดภาษาตระกูลไทก็เป็นชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับปัญหา “ภาวะการสูญสลายทางภาษาและวัฒนธรรม” มาก่อนหน้านี้เช่นเดียวกันกับชาติพันธุ์กลุ่มน้อยอื่นๆ จึงเป็นอีกประเด็นของปัญหาความอยู่รอดในยุคประเทศไทย 4.0 ทั้งนี้ ชาวไทใหญ่เองก็ทราบดีและพยายามดิ้นรนเพื่อธำรงรักษาและสืบสานเผ่าพันธุ์ตนเอง ภารกิจธำรงและสืบสานภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นั้น ถือว่าเข้มแข็งกว่าชาติพันธุ์อื่นๆ ในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากยังคงสามารถรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไว้ได้ท่ามกลางกระแสสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวเมียนมาร์ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ที่แวดล้อม และกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ได้ จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ชาวไทใหญ่ อำเภอ

แม่สอด จังหวัดตาก มีแนวทางในการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของตนเองอย่างไร ผลการวิจัยนี้น่าจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญทั้งสำหรับชาวไทใหญ่เองและเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในการต่อสู้กับภาวะความเป็นชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุค “ประเทศไทย 4.0” ที่เป็นโมเดลเป้าหมายต่อไปของประเทศไทยได้

ที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยจำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาวไทใหญ่ในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมาจากเมืองเชียงใหม่ ส่วนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับไทใหญ่ในภาคเหนือตอนล่างที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมาจากเมืองตองยีทางตอนใต้ของรัฐฉานและมีสำเนียงเสียงพูดที่แตกต่างออกไปมากนั้นมีจำนวนน้อย ที่ผ่านมางานวิจัยที่สำคัญได้แก่ Phakdee (1985) เป็นโครงการวิจัยที่สำรวจวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทใหญ่ในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ Institute of Mekong-Salween Civilization Studies (2016) เป็นโครงการวิจัยเกี่ยวกับการสืบค้นตลาดพื้นเมืองกับวิถีชีวิตคนชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้ ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์และวิธีการคงไว้ซึ่งความอยู่รอดของภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่แต่อย่างใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาแนวทางของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในการธำรงและสืบสานภาษาและวัฒนธรรมตนเอง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ - สังเคราะห์ ข้อมูลการวิจัยเก็บรวบรวมจากภาคสนามที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และสื่อสังคมออนไลน์ในระหว่างเดือนตุลาคม 2559 - เมษายน 2560 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สัมภาษณ์ชุมชนหมู่บ้านไทใหญ่ โดยสอบถามข้อมูลจากเทศบาลตำบลทุกตำบลที่มีข้อมูลว่ามีชาวไทใหญ่ตั้งหมู่บ้านอยู่ จากนั้นจะเข้าไปตรวจสอบกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และซักถามเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรม



ที่ดำเนินการอยู่ และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ และสืบสานภาษาและวัฒนธรรม

2. สืบหาชุมชนหมู่บ้านไทใหญ่ที่ยังคงรักษาภาษาและวัฒนธรรมไว้อย่างเข้มแข็ง และมีพลังในการขับเคลื่อน กิจกรรมการดำรงรักษาและสืบทอดภาษาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐหรือหน่วยงาน พัฒนาท้องถิ่นในกิจกรรมดังกล่าว

3. สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลเป้าหมายซึ่งมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรม และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญาทางภาษาและวัฒนธรรมต่อไปได้

4. เข้าร่วมและสังเกตการณ์กิจกรรมทางวัฒนธรรม อาทิ กิจกรรมประเพณีต่างๆ ในรอบปี

5. ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารท้องถิ่นจากภาคสนามที่ ชาวไทใหญ่ได้บันทึกไว้โดยไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

6. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะในเฟซบุ๊กของชาวไทใหญ่

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ใน ภูมิภาคเหนือตอนล่าง

จากการสำรวจในภาคสนามของโครงการวิจัย สถานการณ์โดยภาพรวมของภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ ในภูมิภาคเหนือตอนล่างกล่าวได้ ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของไทใหญ่ อำเภอแม่สอด

ชาติพันธุ์ไทใหญ่ หรือชื่ออื่นๆ อาทิ ไตโหลง (ไทหลวง) ฉาน และ “เงี้ยว” (คำเรียกที่ถือว่าไม่สุภาพ) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท-กะได มีถิ่นฐาน อยู่ทางตอนใต้ของจีน รัฐอัสสัมของอินเดีย ทางตอนเหนือ และรัฐฉานของเมียนมาร์ และทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งอพยพมาจากรัฐฉาน ชาวไทใหญ่มีภาษาพูดและภาษา เขียนเป็นของตนเอง มีอัตลักษณ์การแต่งกาย มีประเพณี วัฒนธรรม ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา กิจกรรมทางประเพณีจึงมักเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และมีความผูกพันอยู่กับวัดพุทธเป็นอย่างมาก

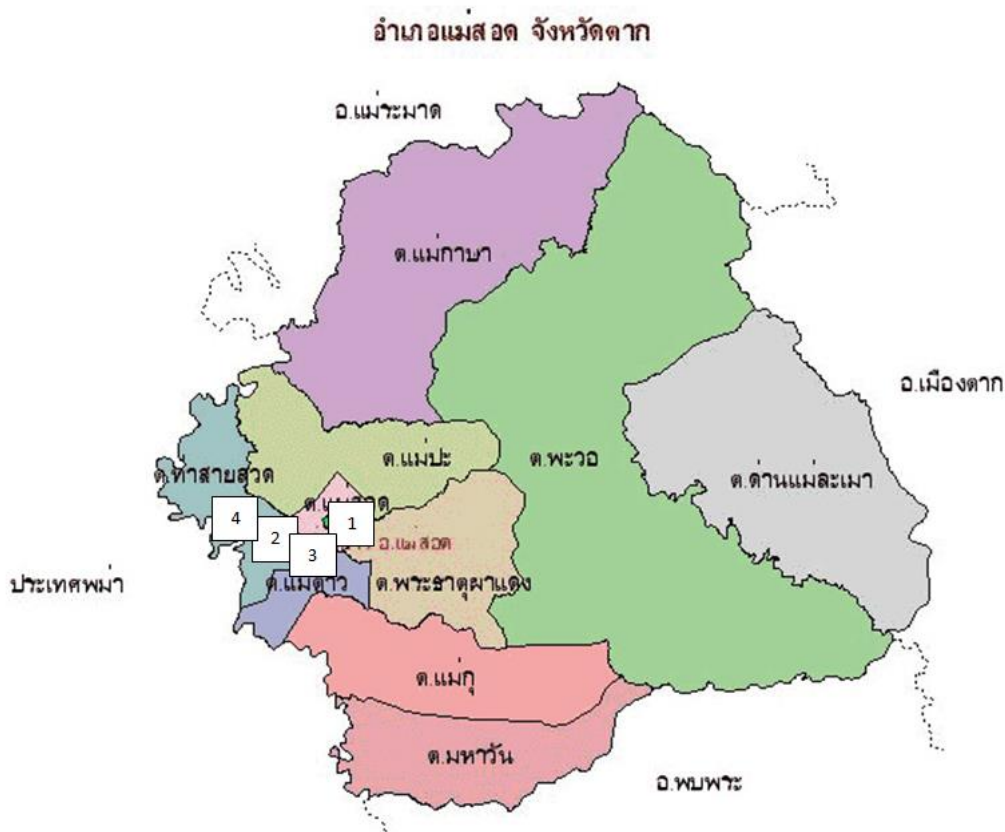
แต่เดิมนั้น เมื่อก่อนปี พ.ศ.2490 รัฐฉานได้ มีการก่อตั้งเป็นสหพันธรัฐไทใหญ่ เป็นรัฐที่มีชนเผ่าอยู่ ร่วมกันอยู่อย่างหลากหลาย โดยมีชาวไทใหญ่อยู่มากที่สุด กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของรัฐฉาน และเมื่อสหภาพเมียนมาร์

ได้เอกราชคืนจากอังกฤษ ก็ได้มีการชักชวนให้สหพันธรัฐ ไทใหญ่เข้าร่วมเพื่อก่อตั้งสหภาพเมียนมาร์ รัฐฉานจึงเป็น รัฐหนึ่งในสหภาพเมียนมาร์ตั้งแต่นั้นมา แต่ก็ได้เกิดการสู้รบ ในรัฐฉานมายาวนานระหว่างกองกำลังสหภาพเมียนมาร์ (และกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สหภาพเมียนมาร์) กับกองกำลังกู้ชาติซึ่งมีทั้งไทใหญ่และ ว่า และเมื่อประมาณปี พ.ศ.2539 ชาวไทใหญ่ก็ได้เริ่ม อพยพลี้ภัยการเมืองเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยเข้า มาทางชายแดนระหว่างเมียนมาร์และไทย (Knowing Tai Yai, 2013)

ชาวไทใหญ่ได้อพยพจากรัฐฉานซึ่งมีอาณาเขต ติดกับประเทศจีน ไทย และลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่หลาย จังหวัดในภูมิภาคเหนือของประเทศไทย โดยอยู่กันเป็น เครือข่าย อันได้แก่ เครือข่ายจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็น ชุมชนใหญ่กระจายอยู่ในทุกอำเภอ โดยเฉพาะวัดหนองคำ อำเภอเมือง เครือข่ายจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ชุมชนใกล้ วัดประตูหาย วัดช้างมูบ วัดพระธาตุกาคำ วัดสามเต่า วัด ป่าเหมือดรุ่งเรือง วัดห้วยน้ำซุ่น วัดม่วงชุม วัดสันป่าก่อ วัดไม้ลู่ชุน เครือข่ายจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ วัดป่าเป้า อำเภอเมือง วัดเวียงพางคำ อำเภอเวียงแหง และบ้านลาน อำเภอฝาง เครือข่ายจังหวัดแพร่ ที่อำเภอสอง และเครือข่าย จังหวัดพะเยา ได้แก่ วัดนันทาราม อำเภอเชียงคำ ซึ่งเรียก ไทใหญ่กลุ่มนี้ว่า ชนเผ่า “ป่าโอ” (Tai Lanna Ethnicity Learning Center, 2015)

ส่วนเครือข่ายจังหวัดตาก อำเภอแม่สอด ซึ่ง อยู่ในภูมิภาคเหนือตอนล่างในงานวิจัยนี้นั้น มีประวัติการ อพยพมาจากเมืองตองยี ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของรัฐฉาน ประมาณ 150 ปีมาแล้ว เป็นรัฐที่อยู่ในภาคใต้ มีความ แตกต่างจากชาวไทใหญ่ในภูมิภาคเหนือตอนบน ซึ่งอพยพ มาจากเมืองเชียงตุงในภาคตะวันออก

ชาติพันธุ์ไทใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ในภูมิภาคเหนือตอนล่างในพื้นที่จังหวัดตาก อำเภอแม่สอด แต่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น โดยตั้งถิ่นฐานครั้งแรกบริเวณ ตลอดลำห้วยแม่ดาว และบริเวณวัดเงี้ยวหลวง หรือวัด แม่ชอดนำดำนในปัจจุบัน การตั้งหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ ในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น 4 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชน วัดหลวง เทศบาลนคร แม่สอด 2) ชุมชนบ้านเหนือ บ้าน แม่ดาว ตำบลท่าสายลวด 3) ชุมชนบ้านใต้ บ้านแม่ดาว ตำบลท่าสายลวด และ 4) ชุมชนบ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด ดังปรากฏหมายเลขในแผนที่ของอำเภอแม่สอดได้ ดังนี้



รูปที่ 1 แผนที่ที่ตั้งชุมชนไทใหญ่ในอำเภอแม่สอด

ที่บ้านท่าอาจและชุมชนวัดหลวงมีชาวไทใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น แต่บ้านแม่ตาวทั้งสองชุมชนนั้นชาวไทใหญ่มีความเข้มแข็งมาก ยังคงพูดภาษาไทยใหญ่และธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี

1.2 การดำรงอยู่ของภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่

ปัจจุบันชาวไทใหญ่ในอำเภอแม่สอด ยังคงพูดภาษาของตนเอง โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อายุต่ำลงมาสามารถฟังรู้เรื่องเพราะบิดามารดาพูดภาษาไทยใหญ่ด้วย แต่พูดไม่ได้เนื่องจากอิทธิพลภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้สื่อสารที่โรงเรียนและภาษาไทยพื้นเมือง (ไทยเหนือ) ที่พูดกับคนไทยพื้นเมืองทั่วไป ชาวไทใหญ่มักยังมีตัวอักษรภาษาไทยใหญ่ปรากฏใช้ เช่น ในวรรณกรรมพื้นบ้าน ใน

แบบเรียนที่จัดสอนกันเอง ฯลฯ แต่ตัวอักษรไทใหญ่อ่านได้เพียงบางคนเท่านั้น โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุกว่า 60 ปี เนื่องจากไม่มีการสอนภาษาไทย ญ ที่ใดในชุมชน เด็กและเยาวชนก็ไม่ได้มีความสนใจต้องการที่เรียนเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม ชาวไทใหญ่ อำเภอแม่สอด ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้อยู่ แม้จะไม่ครบถ้วนเหมือนดังเช่นที่ปฏิบัติกันในรัฐฉาน

1.2.1 ลักษณะภาษา

จากการเก็บข้อมูลด้านเสียงพูดของผู้วิจัยในภาษาไทยใหญ่ที่พูดในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า มีระบบเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง เสียงสระ 18 หน่วยเสียง และเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะแสดงดังในตารางที่ 1



ตารางที่ 1 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยใหญ่

ลักษณะการเปล่งเสียง	ริมฝีปากทั้งคู่	ริมฝีปากล่าง-ฟัน	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
นาสิก	m		n	ɲ	ŋ	
กัก	p		t	k		ʔ
	มีกลุ่มลม		tʰ	kʰ		
ก้อง	b					
เสียงแทรก		f	s			h
กึ่งเสียดแทรก				te		
ข้างลิ้น			l			
ลิ้นรวิ			r			
กึ่งสระ	w			j		

ภาษาไทยใหญ่ อำเภอม้งสอด มีหน่วยเสียงสระในภาษาไทยใหญ่แสดงพยัญชนะควบกล้ำต้นพยางค์ คือ /kw-/ /kʰw-/ และ ได้ดังในตารางที่ 2 /pj-/ ดังในคำว่า /kwa:m/ ‘ภาษา’ /kʰwe□w/ ‘แก้ว’ และ /pjɔ:ŋ/ ‘หลอด’ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยใหญ่

ระดับ	ลิ้นส่วนหน้า		ลิ้นส่วนกลาง		ลิ้นส่วนหลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	i:	ɪ	ɪ:	u	u:
กลาง	e	e:	ɔ	ɔ:	o	o:
ต่ำ	ɛ	ɛ:	a	a:	ɔ	ɔ:

ภาษาไทยใหญ่มีหน่วยเสียงสระประสมเพียง 2 หน่วย คือ /ia/ เช่นในคำว่า /piat/ ซึ่งแปลว่า ‘ถาด’ และ /ai/ เช่น ในคำว่า /mài/ ซึ่งแปลว่า ‘ใหม่’ คำไทยที่มีเสียงสระประสมอื่นนั้น ภาษาไทยใหญ่จะออกเป็นเสียงสระเดี่ยว

ในเรื่องของเสียงวรรณยุกต์ ภาษาไทยใหญ่ อำเภอม้งสอด แสดงอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากภาษาชาติพันธุ์ไทอื่น ซึ่งภาษาไทยใหญ่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์

6 หน่วยเสียง ได้แก่ 22 (ต่ำระดับ) 33 (กลางระดับ) 44 (สูงระดับ) 24 (ต่ำขึ้น) 34 (กลางขึ้น) และ 42 (สูงตก)

ภาษาไทยใหญ่ อำเภอม้งสอด มีอักษรภาษาเขียนเป็นของตนเองสืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ แต่ปัจจุบันไม่ได้มีการเรียนการสอนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ หรือฝึกฝนตัวอักษรภาษาไทยใหญ่มีลักษณะค่อนข้างกลมคล้ายตัวอักษรเมียนมาร์ ดังแสดงในภาพต่อไปนี้



mài-sũŋ kʰâ:
ใหม่ - สูง สุภาพ
เจริญรุ่งเรือง สุภาพ
‘สวัสดิ์ค๊ะ/ครีบ’

รูปที่ 2 ลักษณะอักษรภาษาไทย

1.2.2 วัฒนธรรมความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณี

ปัจจุบันชาวไทยใหญ่ อำเภอแม่สอด ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และเกษตรกรรม และยังคง

อยู่และกินแบบไทใหญ่อยู่บ้าง มีการสร้างบ้านเรือนที่เป็นบ้านไม้เหมือนชาติพันธุ์ไททั่วไป ชาวไทใหญ่ยังคงแต่งกายด้วยชุดประจำชาติพันธุ์เมื่อมีกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ



รูปที่ 3 การแต่งกายประจำชาติพันธุ์ไทใหญ่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (Thai Wattanaram Temple Tha Sai Luat Subdistrict, Mae Sot District, 2015)

ชาวไทยใหญ่ยังคงปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยใหญ่ มีกลุ่มคนทุกเพศทุกวัยเข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนคนหนุ่มสาวและเด็กก็ทำตาม โดยเฉพาะตำบลท่าสายลวดได้ร่วมกันจัดให้มีกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ ตลอดทั้งปี ที่สำคัญและเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยใหญ่ซึ่งแตกต่างจากชาติพันธุ์ไททั่วไป มีดังนี้

ประเพณี “กวนข้าวหย่าฮู้” (กวน-ข้าว-ราหู) และ “กวนข้าวถ้าหะแน” จัดเป็นประจำทุกปี

ในช่วงวันมาฆบูชาหรือขึ้น 1-15 ค่ำ เดือน 3 เป็นการกวนข้าวกระยาทิพย์ เพื่อถวายพระและแจกจ่ายเพื่อนบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล เปรียบเป็นอาหารมื้อแรกที่เจ้าชายสิทธัตถะเสวยหลังจากบำเพ็ญทุกขกิริยาแล้ว ข้าวหย่าฮู้ทำจากข้าวเหนียวกวนกับน้ำอ้อยเคี้ยว มะพร้าวทึนทึกขูดงาขาวคั่ว และถั่วลิสงคั่ว ส่วนข้าว ถ้าหะแนทำจากข้าวเหนียวกวนกับน้ำมันพืช มะพร้าวขอยทอด ถั่วลิสง ชিংหั่นฝอย กระเทียม งาคั่ว และเกลือ



รูปที่ 4 ประเพณีกวนข้าวหย่าฮู้ ที่วัดไทยวัฒนาราม วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560 (อนุเคราะห์ภาพโดย นายกิตติมศักดิ์ สีเดือน)

ประเพณี “ปอย-สร้าง-ลอง” (งานฉลอง-สามเณร-หน่อเนื้อเชื้อสายกษัตริย์) ซึ่งเป็นการบวชลูกแก้ว/เณร ในช่วงก่อนสงกรานต์ ซึ่งเป็นเวลาที่

โรงเรียนปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน โดยมีความเชื่อว่า การบวชจะทำให้ได้กุศลมาก ประเพณีนี้จัดปีเว้นปีตามโอกาสและงบประมาณ



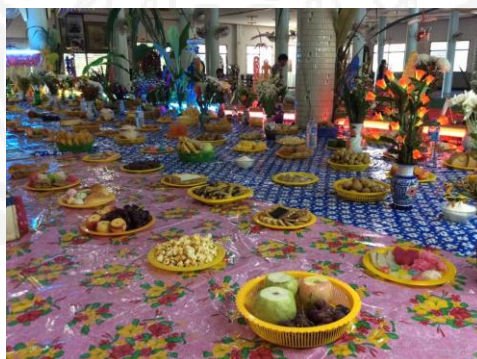
รูปที่ 5 ประเพณีปอยส่างลอง ที่วัดไทยวัฒนาราม 3-5 เมษายน 2558
(Thai Wattanaram Temple Tha Sai Luat Subdistrict, Mae Sot District, 2015)

ประเพณี “แล้-อุ้ดตะก่า” (แห่-ข้าวพระพุทธ) เป็นการที่อุบาสกตั้งขบวนแห่จากวัดไปรับข้าวพระพุทธจากผู้มีจิตศรัทธาถวายพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นประเพณีของชาวไทยใหญ่ที่สืบทอดกันมากกว่า 100 ปี โดยทางวัดไทยวัฒนารามจะจัดให้มีทุกวันโกนในช่วงวันเข้าพรรษาของทุกปี



รูปที่ 6 แล้อุ้ดตะก่า ที่วัดแม่ชอดนำดำน ประจำปี 2559 (BoonTham, 2015)

ประเพณี “ต่าง-หอม-ต่อ-โหลง” (ถวาย-ข้าว-แต่-พระพุทธ) เป็นการถวายข้าวพระพุทธในวันออกพรรษาคือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จะเตรียมอาหารและสิ่งของไว้ตอนเย็นวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 11 เพื่อถวายในวันรุ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นวันเปิดโลกพระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาจากโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และยังมีกรสร้างปราสาทเตรียมไว้เพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้า เรียกว่า “จอง-พารา” (วัด/ปราสาท-พระพุทธเจ้า) ไว้ที่หน้าบ้านของตนเองเพื่อความเป็นสิริมงคล



รูปที่ 7 ประเพณีต่างหอมต่อโหลง ที่วัดแม่ชอดนำดำน ประจำปี 2559 (Mae Sot Na Dan Temple, 2016)

นอกจากนั้นก็เป็นประเพณีในลักษณะเดียวกันกับชาติพันธุ์ไททั่วไป เช่น ประเพณีสงกรานต์ ขนทรายเข้าวัด- ก่อเจดีย์ทราย ถวายเทียนพรรษา ทอดกฐิน

นอกจากพิธีกรรมแล้วยังมีการละเล่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ได้แก่ “ก้า-กึ่งกะหฺร่า” (รำ-กินรี) และ “ก้า-ไต” (เชิด-สิงโต)



รูปที่ 8 ก้ากึ่งกะหฺร่าและก้าไต (อนุเคราะห์ภาพโดย นายกิตติมศักดิ์ สีเดือน)

เครื่องดนตรีสามจังหวัด ได้แก่ “ก้อง” (กลองกันยาว) “มอง” (ฆ้อง) และ “แสง” (ฉาบ)



รูปที่ 9 “ก้อง มอง แสง” (Thailand Association Chairman of People Loving Tai Women, 2015)

ด้านอาหารการกินนั้น ชาวไทใหญ่ ยังคงกินอาหารแบบเก่าที่สืบทอดกันมา อาหารที่เป็นอัตลักษณ์ไทใหญ่ อาทิ “จะसान” (ยารุ่นเส้นไส้ถั่วป่น ถั่วอก และพริกป่น) “ข้าวกันจิ้น” (ข้าวคลุกเลือดหมู

หรือหมูสับใส่ใบตองนึ่งคล้าย บ๊ะจ่าง) “ข้าวซอย” “เมี่ยงคำ” “ขนมจีนน้ำหยวก” (กล้วย) ตลอดจนก๋วยเตี๋ยวไทใหญ่ (คล้ายก๋วยเตี๋ยวไทย) ซึ่งปัจจุบันยังคงหาซื้อรับประทานได้ เช่น ร้านป่าน้ำป่าทองหน้าวัดหลวง ดังแสดงในรูปต่อไปนี้



รูปที่ 10 อาหารที่เป็นอัตลักษณ์ไทใหญ่ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 26-30 มกราคม 2560)

ส่วนของหวานดั้งเดิมที่นิยมและเป็น ที่รู้จักกันดีของชาวแม่สอดได้แก่ “ขนมปาด” หรือ “ฮาละหว่า เสงแผ่” ฮาละหว่าทำจากแป้งข้าวเจ้าและเม็ดสาकुเล็ก กวนกับน้ำตาลและกะทิ และอบจนสุกหอม รสชาติหวาน มัน ส่วนสงแผ่ทำจากข้าวเหนียวแดงกวนกับน้ำอ้อย และ

กะทิ มีหน้าเป็นหัวกะทิที่อบสังกะสีรมไฟจนหอม รสชาติ หวานมันเช่นกัน ทั้งสองอย่างบรรจุในถาดกลม และตัด รับประทานหรือขาย ซึ่งมีขายที่ตลาดเช้าแม่สอด หรือตลาด พาเจริญ และร้านแม่ศรี อำเภอเมืองแม่สอด



รูปที่ 11 ฮาละหว่า เสงแผ่ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 11 เมษายน 2560)

ชาวไทใหญ่มีวัดที่เป็นของชาวไทใหญ่เอง คือ วัดไทยวัฒนาราม (เดิมชื่อวัดแม่ดาวเงี้ยว หรือ วัดไทใหญ่) เป็นวัดในพระพุทธศาสนานิกายมหายานของชาวไทใหญ่ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม พิธีกรรมต่างๆ ได้รับอิทธิพลมาจากพม่า สร้างเมื่อ พ.ศ.2400 ภายในวัดประดิษฐานพระพุทธรูปมหายานี่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่จำลอง

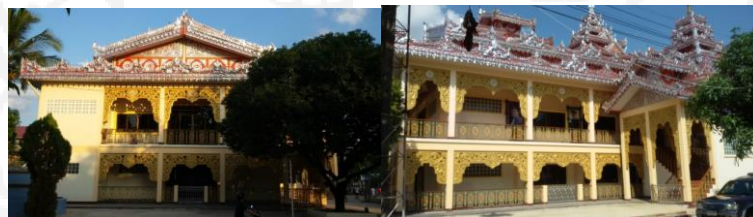
มาจากพระมหายานี่ หนึ่งในห้าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวเมืองมณฑลพะเยา สหภาพเมียนมาร์ เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจังหวัดตากศรัทธาเลื่อมใส และยังมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ ศิลปะพม่าขนาดใหญ่ ความยาว 93 ศอก ประดิษฐานอยู่ในศาลาบริเวณด้านหลังศาลาการเปรียญ



รูปที่ 12 วัดไทยวัฒนาราม บ้านแม่ดาว ตำบลท่าสายลวด (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 26-30 มกราคม 2560)

อีกวัดหนึ่ง คือ วัดหลวง วัดแม่ซอด นำด่าน หรือวัดเงี้ยวหลวง ตั้งอยู่บริเวณเทศบาลแม่สอด แต่เดิมเป็นที่พักแรมของพ่อค้าชาวไทใหญ่ ต่อมาได้ตั้ง

รกรากที่นี่และรวมกันสร้างวัดนี้ขึ้นมา มีพระพุทธรูปปูนปั้นอยู่ในวิหาร 5 องค์ พระพุทธรูปหินอ่อน 2 องค์ ทองเหลือง 1 องค์ ซึ่งได้มาจากสหภาพเมียนมาร์



รูปที่ 13 วัดแม่ซอดนำด่าน (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 26-30 มกราคม 2560)

2. แนวทางการดำรงและสืบสานภาษา และ วัฒนธรรมตนเอง

บรรดาผู้นำของชาวไทใหญ่ อำเภอมะสอด ต่างก็มีความตระหนักและกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มที่ถดถอยของภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ และเข้าใจดีถึงคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ จึงได้พยายามที่จะดำรงและสืบสานภาษาและวัฒนธรรมตนเองมาโดยตลอด โดยมีการกระทำหลายวิธีด้วยกัน ดังต่อไปนี้

2.1 จัดตั้งชมรมเครือไท

การจัดตั้งชมรมเครือไท ชุมชนบ้านเหนือ บ้านแม่ดาว ตำบลท่าสายลวด อำเภอมะสอด ซึ่งปัจจุบันมีคณะกรรมการจำนวน 35 คน เป็นผู้นำทั้งด้านการปกครองและด้านวัฒนธรรมหรือปราชญ์ชาวบ้าน จากชนเผ่าต่างๆ ในอำเภอมะสอด มีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่และเป็นหลักในการจัดกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ ซึ่งสนับสนุนงบประมาณโดยเทศบาลตำบลท่าสายลวด เป็นประจำทุกปี (ล่าสุดปี พ.ศ.2560 เป็น

จำนวนเงิน 300,000 บาท) นอกจากนี้ ยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพจังหวัด โดยได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวดล้อม และโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ โรงเรียนบ้านท่าอาจ โรงเรียนบ้านแม่ตาว เป็นต้น ปัจจุบันชมรมเครือข่ายแม่ตาวคือ นายอุดม ภาวินันท์ อดีตข้าราชการครู เป็นประธาน นายกิตติมศักดิ์ สีเดื่อน ผู้ใหญ่บ้านแม่ตาว และประธานชุมชนวัดแม่ชอดนำดำน บ้านเงี้ยวหลวง ตำบลแม่สอด เป็นที่ปรึกษา นางจรรยาธิษั วังศ์ชัย หัวหน้าฝ่ายบริหารกองการศึกษา เทศบาลตำบลท่าสายลวด เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และ ดร.อินทร์สร วุฒิธรรมภรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าอาจ เป็นผู้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

นอกจากจะเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมประเพณีสำคัญในรอบปีดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ชมรมเครือข่ายแม่ตาวยังได้จัดงานสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า ซึ่งมีชนเผ่า 8 ชนเผ่า

ในอำเภอแม่สอดเข้าร่วม ได้แก่ ไทยใหญ่ ไทยพื้นเมือง (พูดภาษาไทยเหนือ) ลาวเวียง เมียนมาร์ ยะไข่ ปะหล่อง ปะโล และกะเหรี่ยง เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ บางปียังมีชมรมไทใหญ่จากแม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่มาเข้าร่วมชาติพันธุ์อื่น ๆ ในภาคเหนือ ตลอดจนชาติพันธุ์ในรัฐฉานมาเข้าร่วม

2.2 ผู้นำปฏิบัติตนเป็นหลักสำคัญ

ผู้นำของชาวไทยใหญ่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกิจกรรม และปราชญ์ผู้รู้ชาวบ้าน เป็นกลุ่มคนหลักที่มีความสำคัญในการธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ อาทิ ผู้ใหญ่บ้านจะพยายามพูดภาษาไทยใหญ่ทุกครั้งที่มีการรวมกลุ่มหรือประชุมในหมู่บ้าน แต่งกายด้วยชุดประจำชาติเสมอเมื่อมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี นำชาวบ้านทำกิจกรรมประเพณีต่างๆ ให้ครบรอบในแต่ละปี รณรงค์ให้เด็กและเยาวชนช่วยกันธำรงรักษาและสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่โดยใช้ช่องทางในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก เหล่านี้เป็นต้น



รูปที่ 14 บรรดาผู้นำไทใหญ่ในชุดแต่งกายประจำชาติพันธุ์ (อนุเคราะห์ภาพโดย นายกิตติมศักดิ์ สีเดื่อน)

2.3 อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างทางวัฒนธรรม อาทิ บ้านเรือนโบราณ วัด และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เมื่อครั้งสมัยบรรพบุรุษอพยพมาตั้งถิ่นฐานไว้ กระทำ

โดยอนุรักษ์บ้านเรือนเก่าไม่ให้มีการรื้อถอนไปจนหมด และดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดีแม้ว่าจะไม่ได้อยู่อาศัยแล้วก็ตาม และพัฒนาวัดวาอารามให้สวยงามเจริญมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของอำเภอแม่สอด



รูปที่ 15 การอนุรักษ์เรือนไทใหญ่แบบดั้งเดิม บ้านแม่ตาว ตำบลท่าสายลวด (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 28 มกราคม 2560)



รูปที่ 16 วัดไทยวัฒนารามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในอำเภอแม่สอด (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 26-30 มกราคม 2560)

2.4 วรรณคดีด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม ในสื่อสังคมออนไลน์

การรณรงค์การใช้ภาษาและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่กระทำในสื่อสังคมออนไลน์ด้วย เช่น ในเฟซบุ๊ก ยูทูป เว็บไซต์ เป็นต้น โดยสื่อสารกันเป็นภาษาไทยเสียส่วนใหญ่ มีผู้รู้บางคนแนะนำเกี่ยวกับภาษาไทยใหญ่ด้วยการใช้ตัวอักษรไทยเขียนเป็นภาษาไทยใหญ่ เช่น *ใหม่สูงค่า* ‘สวัสดีค่ะ’ โดยเฉพาะบรรดาผู้นำจะเป็นผู้ส่งข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งอาจมีเด็กและเยาวชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร อันแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในเรื่องของการปรับตัวรับนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

สรุปและอภิปรายผล

บทความวิจัยนี้มีผลการวิจัยที่พบว่า มีชาวบ้านไทใหญ่อาศัยอยู่เป็นชุมชนอย่างน้อย 4 ชุมชนในอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้ยังคงพูดภาษาของตนเองและปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดกันมาทั้งในชีวิตประจำวันและงานสังคัมวัฒนธรรมต่าง ๆ ชาวไทใหญ่เองมีวิธีการในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ ผู้นำเป็นหลักสำคัญในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ การจัดตั้งชมรมเครือข่าย การอนุรักษ์บ้านเรือนโบราณ และการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมในสื่อสังคมออนไลน์

แม้ว่าชาวไทใหญ่ อำเภอแม่สอด จะยังคงดำรงไว้ซึ่งภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ให้เห็นจวบจนปัจจุบันและมีกิจกรรมการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมหลายประการก็ตาม ก็ยังคงเป็นที่น่าวิตกว่า ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่จะอยู่รอดต่อไปในยุค “ประเทศไทย 4.0” หรือไม่ เนื่องจากปัจจัยสำคัญ คือ เด็กและเยาวชนผู้สืบทอด ซึ่งแม้ว่าจะยังคงฟังภาษาไทใหญ่รู้เรื่อง แต่ก็พูดไม่ได้ อ่านอักษรไทใหญ่ไม่ได้ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ทางภาษาไม่เข้มแข็ง ไม่มั่นคง แม้ว่าในส่วนของประเพณีพิธีกรรมนั้นคนหนุ่มสาวและเด็กยังคงเข้าร่วมตามปกติก็ตาม ดังนั้น

อาจจะยังคงเป็นคำถามต่อไปว่า แนวทางการดำรงภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ในปัจจุบันที่ชุมชนนี้ใช้อยู่เน้นเข้มแข็งมั่นคงเป็นทางรอดจริงหรือไม่ หากผู้ที่จะมาสืบทอดนั้นไม่ตระหนักถึงความสำคัญ สิ่งที่ชาวไทยใหญ่ได้ปฏิบัติ 4 ประการนั้นจะยังคงดำเนินต่อไปได้นานเท่าใด ผู้นำที่เป็นหลักสำคัญในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่เมื่อคนรุ่นต่อมาไม่เห็นความสำคัญก็เลิกล้มที่จะปฏิบัติต่อไป ชมรมเครือข่ายหากไม่พัฒนาเพื่อให้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไปก็อาจหมดพลัง การอนุรักษ์บ้านเรือนโบราณหากไม่มีการสนับสนุนด้านงบประมาณก็อาจสูญสลายหายไป รวมถึงการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมในสื่อสังคมออนไลน์ก็อาจจางหายไปด้วยเช่นกัน

ดังนั้น หากทางภาครัฐหรือด้านการปกครองมีความตระหนักว่า ความหลากหลายของชาติพันธุ์เป็นอัตลักษณ์อันมีคุณค่าประการหนึ่งของชาติแล้ว ก็ควรที่จะพิจารณาหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาษาและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ย่อย ๆ เหล่านี้ได้คงอยู่ต่อไป ซึ่งอาจกระทำได้โดยกระทำความร่วมมือกับชุมชน ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองต่อไปได้ ซึ่งแนวทางการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการดำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมที่สามารถกระทำได้นั้นน่าจะเป็นการให้การสนับสนุนพันธกิจของชาวไทใหญ่ที่กระทำอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เช่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริม และสนับสนุนงบประมาณ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนไทใหญ่ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยทางด้านภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ จัดให้มีการยกย่องเชิดชูผู้นำทางวัฒนธรรม และจัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางประเพณีและนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมไทใหญ่เหล่านี้ เป็นต้น

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวไทใหญ่ในอำเภอแม่สอดมีภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสันติสุขดังที่ปรากฏ



ให้เห็นในปัจจุบัน ท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งอำเภอแม่สอดมีชาติพันธุ์อาศัยอยู่อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นชาวเมียนมาร์ ชาวไทใหญ่ ชาวไทย ชาวลาว ชาวกระเหรี่ยง ชาวปะโอ ชาวปะหล่อง และชาวยะไข่ ดังที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น กล่าวคือ ชาวไทใหญ่มีแนวทางในการปรับตัวค่อนข้างดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างไม่ยากลำบาก นับถือศาสนาพุทธเหมือนชาติพันธุ์ไททั่วไปสามารถทำกิจกรรมร่วมกับชาวไทยและชาวลาวได้เป็นอย่างดียิ่ง ใช้ภาษาเขียนคล้ายตัวอักษรเมียนมาร์ จึงสามารถสื่อสารกับชาวเมียนมาร์ได้อย่างไม่ยากลำบาก และไม่แปลกแยก ตลอดจนอาหารการกินอยู่ และการแต่งกายที่เป็นการประสมประสานระหว่างไทกับเมียนมาร์ จึงดำรงชีวิตประจำวันได้โดยสะดวก เหล่านี้เป็นต้น อีกทั้งยังมีความชาญฉลาดในการอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้อย่างเป็นกัลยาณมิตรโดยการเป็นหลักในการจัดตั้งชมรมเครือข่าย ซึ่งเป็นการรวมกันทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ร่วมกัน ซึ่งอย่างน้อยจัดให้มีปีละหนึ่งครั้งเป็นประจำทุกปี สมควรที่จะเป็นชุมชนชาติพันธุ์แบบอย่างท่ามกลางสภาวะการณ์ที่มีความหลากหลายในสังคม

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในลักษณะเช่นนี้ไม่ได้เป็นเพียงเพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น แต่เป็นการได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบคิด ระบบความรู้ของมนุษย์ เป็นภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการตระหนักไว้ว่า การพัฒนาคนโดยมีการส่งเสริมทางการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ของคนในพื้นที่ ยกย่องให้เกียรติและสนับสนุนการใช้ภาษาและวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความเข้มแข็ง ลดปัญหาการแข่งขันและแบ่งแยก ก่อให้เกิดความสันติสุขในชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยคาดหวังว่างานวิจัยนี้ นอกจากจะเป็นการช่วยในการธำรงและสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน และเป็นข้อมูลในการนำไปใช้อ้างอิง ในการดำเนินการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไปแล้ว ยังจะสามารถนำไปต่อยอดในการวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์อย่างเหมาะสมเพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่ง

เนื่องจากชาวไทใหญ่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากนั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม ติดกับชายแดนค้าขายระหว่างไทยและเมียนมาร์ มีชาติพันธุ์อื่นๆ รายล้อมมากมาย อีกทั้ง ยังมีวัฒนธรรมอาหารการกิน ประเพณีต่างๆ ตลอดจนสิ่งก่อสร้างทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดียิ่ง อีกทั้ง กำลังมีการพัฒนาสร้างเส้นทางที่สะดวกสบายและสวยงามระหว่างจังหวัดตากและอำเภอแม่สอดซึ่งจะแล้วเสร็จในเร็วๆ นี้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่ชุมชนไทใหญ่ในแม่สอดจะได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

References

Boontham, N. (2015). Tai Yai People in Mae Sot District, Tak Province Maintain Lae Upataka Tradition. *Ban Muang Newspaper*. Retrieved from <http://www.banmuang.co.th/news/region/24008>

Institute of Mekong-Salween Civilization Studies. (2016). *Project in Searching Folk Markets and Ways of Life of Border People in Mae Sot District, Tak Province*. Retrieved from <http://www.nuks.nu.ac.th/v3/?cat=27>

Knowing Tai Yai. (2013). Retrieved from <https://www.facebook.com/.../มารู้จักไทใหญ่.../483273501753198/>

Mae Sot Na Dan Temple. (2016). Retrieved from <https://www.facebook.com/วัดแม่สอดหน้าด่าน-1387558014901006/>

Phakdee, T. (1985). *Survey of Tai Yai Cultures and Traditions in the Mountain Area, Mae Sot District, Tak Province*. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Teacher College.

Tai Lanna Ethnicity Learning Center. (2015). Retrieved from www.sri.cmu.ac.th/~lelc/index.php/ 2015-11-18-16-02-19



Thailand Association Chairman of People Loving Tai Women. (2015). *Tai Language per a Day*. Retrieved from janjeamja.blogspot.com

Thai Wattanaram Temple Tha Sai Luat Subdistrict, Mae Sot District. (2015). Retrieved from <https://th-th.facebook.com/WadthiyathnaramMaesod/>

